

Apostolos L. Pierris

*The Origin of Allegory
Philosophical Logos, "Mixed" Theology
and the Iranian Connection*

University of Newcastle, 9 May 2011

1/ Herodotus, I 131-2

Πέρσας δὲ οἶδα νόμοισι τοιοισίδε χρεωμένους, ἀγάλματα μὲν καὶ νηοὺς καὶ βωμοὺς οὐκ ἐν νόμῳ ποιευμένους ἰδρῦεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖσι ποιεῦσι μωρίην ἐπιφέρουσι, ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, ὅτι οὐκ ἀνθρωποφυέας ἐνόμισαν τοὺς θεοὺς κατὰ περ οἱ Ἕλληνες εἶναι. οἱ δὲ νομίζουσι Διὶ μὲν ἐπὶ τὰ ὑψηλότατα τῶν ὀρέων ἀναβαίνοντες θυσίας ἔρδειν, τὸν κύκλον πάντα τοῦ οὐρανοῦ Δία καλέοντες. θύουσι δὲ ἡλίῳ τε καὶ σελήνῃ καὶ γῆ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι καὶ ἀνέμοισι. τούτοισι μὲν δὴ θύουσι μούνοισι ἀρχῆθεν, ἐπιμεμαθήκασι δὲ καὶ τῇ Οὐρανίῃ θύειν, παρὰ τε Ἀσσυρίων μαθόντες καὶ Ἀραβίων, καλέοισι δὲ Ἀσσύριοι τὴν Ἀφροδίτην Μύλιττα, Ἀράβιοι δὲ Ἀλιλάτ, Πέρσαι δὲ Μίτραν. θυσίῃ δὲ τοῖσι Πέρσησι περὶ τοὺς εἰρημένους θεοὺς ἦδε κατέστηκε. οὔτε βωμοὺς ποιεῦνται οὔτε πῦρ ἀνακαίουσι μέλλοντες θύειν· οὐ σπονδῆ χρέωνται, οὐκὶ αὐλῶ, οὐ στέμμασι, οὐκὶ οὐλῆσι. τῶν δὲ ὡς ἐκάστῳ θύειν θέλη, ἐς χῶρον καθαρὸν ἀγαγὼν τὸ κτήνος καλέει τὸν θεὸν ἐστεφανωμένος τὴν τιάραν μυρσίνη μάλιστα. ἐωυτῶ μὲν δὴ τῷ θύουσι ἰδίῃ μούνῳ οὐ οἱ ἐγγίνεται ἀρᾶσθαι ἀγαθὰ, ὁ δὲ τοῖσι πᾶσι Πέρσησι κατεύχεται εὖ γίνεσθαι καὶ τῷ βασιλεῖ· ἐν γὰρ δὴ τοῖσι ἅπασι Πέρσησι καὶ αὐτὸς γίνεται. ἐπεὰν δὲ διαμιστύλας κατὰ μέρεα

τὸ ἱρήιον ἐψήση τὰ κρέα, ὑποπάσας ποίην ὡς ἀπαλωτάτην, μάλιστα δὲ τὸ τρίφυλλον, ἐπὶ ταύτης ἔθηκε ὧν πάντα <τὰ> κρέα. διαθέντος δὲ αὐτοῦ μάγος ἀνὴρ παρεστεῶς ἐπαεῖδει θεογονίην, οἶην δὴ ἐκεῖνοι λέγουσι εἶναι τὴν ἐπαιδιήν· ἄνευ γὰρ δὴ μάγου οὐ σφι νόμος ἐστὶ θυσίας ποιέεσθαι. ἐπισχῶν δὲ ὀλίγον χρόνον ἀποφέρεται ὁ θύσας τὰ κρέα καὶ χρᾶται ὅτι μιν λόγος αἰρέει.

2/ Strabo, XV 13-6 p. 732-3 C

13. Τὰ [δ'] ἔθνη τὰ Περσικὰ καὶ τούτοις καὶ Μήδοις τὰ αὐτὰ καὶ ἄλλοις πλείοσι, περὶ ὧν εἰρήκασιν μὲν πλείους, τὰ δὲ καίρια καὶ ἡμῖν λεκτέον. Πέρσαι τοίνυν ἀγάλματα μὲν καὶ βωμοὺς οὐχ ἰδρύνονται, θύουσι δ' ἐν ὑψηλῷ τόπῳ, τὸν οὐρανὸν ἠγούμενοι Δία· τιμῶσι δὲ καὶ Ἥλιον, ὃν καλοῦσιν Μίθρην, καὶ Σελήνην καὶ Ἀφροδίτην καὶ πῦρ καὶ γῆν καὶ ἀνέμους καὶ ὕδωρ· θύουσι δ' ἐν καθαρῷ τόπῳ κατευξάμενοι, παραστησάμενοι τὸ ἱερεῖον ἐστεμμένον· μελίσαντος δὲ τοῦ Μάγου τὰ κρέα τοῦ ὑφηγουμένου τὴν ἱερουργίαν ἀπίασι διελόμενοι, τοῖς θεοῖς οὐδὲν ἀπονείμαντες μέρος· τῆς γὰρ ψυχῆς φασὶ τοῦ ἱερείου δεῖσθαι τὸν θεόν, ἄλλου δὲ οὐδενός· ὅμως δὲ τοῦ ἐπίπλου τι μικρὸν τιθέασιν, ὡς λέγουσιν ἄλλοι, ἐπὶ τὸ πῦρ.

14. Διαφερόντως δὲ τῷ πυρὶ καὶ τῷ ὕδατι θύουσι, τῷ μὲν πυρὶ προστιθέντες ξηρὰ ξύλα τοῦ λέπους χωρὶς, πιμελήν ἐπιτιθέντες ἄνωθεν· εἴθ' ὑφάπτουσιν, ἔλαιον καταχέοντες, οὐ φυσῶντες, ἀλλὰ ῥιπίζοντες· τοὺς δὲ φυσήσαντας ἢ νεκρὸν ἐπὶ πῦρ θέντας ἢ βόλβιτον θανατοῦσι· τῷ δ' ὕδατι, ἐπὶ λίμνην ἢ ποταμὸν ἢ κρήνην ἐλθόντες, βόθρον ὀρύξαντες εἰς τοῦτον σφαγιάζονται, φυλαττόμενοι, μή τι τοῦ πλησίον ὕδατος αἰμαχθείη, ὡς μιανοῦντες· εἴτ' ἐπὶ μυρρίνην ἢ δάφνην διαθέντες τὰ κρέα, ῥάβδοις λεπτοῖς ἐφάπτονται οἱ Μάγοι καὶ ἐπάδουσιν, ἀποσπένδοντες ἔλαιον ὁμοῦ γάλακτι καὶ μέλιτι κεκραμένον οὐκ εἰς πῦρ, οὐδ' ὕδωρ, ἀλλ' εἰς τοῦδαφος· τὰς δ' ἐπωδὰς ποιοῦνται πολὺν χρόνον ῥάβδων μυρικίνων λεπτῶν δέσμην κατέχοντες.

15. Ἐν δὲ τῇ Καππαδοκίᾳ (πολὺ γὰρ ἐστὶ τὸ τῶν Μάγων φῦλον, οἳ καὶ Πύραιθοι καλοῦνται· πολλὰ δὲ καὶ τῶν Περσικῶν θεῶν ἱερά·) οὐδὲ μαχαίρα θύουσιν, ἀλλὰ κορμῷ τινι, ὡς ἂν ὑπέρω τύπτοντες. ἔστι δὲ καὶ Πυρραιθεῖα, σηκοὶ τινες ἀξιόλογοι· ἐν δὲ τούτοις μέσοις βωμός, ἐν ᾧ πολλή τε σποδός, καὶ πῦρ ἄσβεστον φυλάτουσιν οἱ Μάγοι καὶ καθ' ἡμέραν δὲ εἰσιόντες, ἐπάδουσιν ὥραν σχεδόν τι, πρὸ τοῦ πυρὸς τὴν δέσμην τῶν ῥάβδων ἔχοντες, τιάρας περικείμενοι πιλωτάς, καθεικυίας ἐκατέρωθεν μέχρι τοῦ καλύπτειν τὰ χεῖλη τὰς παραγναθίδας. ταῦτα δ' ἐν τοῖς τῆς Ἀναΐτιδος καὶ τοῦ Ὠμανοῦ ἱεροῖς

νενόμισται· τούτων δὲ καὶ σηκοὶ εἰσι, καὶ ξόανον τοῦ Ὠμανοῦ πομπεύει. ταῦτα μὲν οὖν ἡμεῖς ἐωράκαμεν, ἐκεῖνα δ' ἐν ταῖς ἱστορίαις λέγεται καὶ τὰ ἐφεξῆς.

16. Εἰς γὰρ ποταμὸν οὗτ' οὐροῦσιν οὔτε νίπτονται Πέρσαι, οὐδὲ λούοντες οὐδὲ νεκρὸν ἐμβάλλουσιν οὐδ' ἄλλα τῶν δοκούντων εἶναι μυσαρῶν. ὅτῳ δ' ἂν θύσωσθι θεῶ, πρώτῳ τῷ πυρὶ εὐχονται.

3/ Diogenes Laertius I, 1

Τὸ τῆς φιλοσοφίας ἔργον ἔνιοί φασιν ἀπὸ βαρβάρων ἄρξαι. γεγενῆσθαι γὰρ παρὰ μὲν Πέρσαις Μάγους, παρὰ δὲ Βαβυλωνίοις ἢ Ἀσσυρίοις Χαλδαίους, καὶ γυμνοσοφιστὰς παρ' Ἰνδοῖς, παρὰ τε Κελτοῖς καὶ Γαλάταις τοὺς καλουμένους Δρυΐδας καὶ Σεμνοθέους, καθά φησιν Ἀριστοτέλης ἐν τῷ Μαγικῷ (Rose 35) καὶ Σωτίων ἐν τῷ εἰκοστῷ τρίτῳ τῆς Διαδοχῆς. Φοίνικα τε γενέσθαι Ὠχον, καὶ Θραῖκα Ζάμολξιν, καὶ Λίβυν Ἄτλαντα.

4/ Diogenes Laertius I, 6-9

Οἱ δὲ φάσκοντες ἀπὸ βαρβάρων ἄρξαι φιλοσοφίαν καὶ τὸν τρόπον παρ' ἐκάστοις αὐτῆς ἐκτίθενται· καὶ φασὶ τοὺς μὲν γυμνοσοφιστὰς καὶ Δρυΐδας αἰνιγματωδῶς ἀποφθεγγομένους φιλοσοφῆσαι, [...] τοὺς δὲ Μάγους περὶ τε θεραπείας θεῶν διατρίβειν καὶ θυσίας καὶ εὐχάς, ὡς αὐτοὺς μόνους ἀκουομένους. ἀποφαίνεσθαι τε περὶ οὐσίας θεῶν καὶ γενέσεως, οὓς καὶ πῦρ εἶναι καὶ γῆν καὶ ὕδωρ· τῶν δὲ ξοάνων καταγινώσκειν, καὶ μάλιστα τῶν λεγόντων ἄρρενας εἶναι θεοὺς καὶ θηλείας. περὶ τε δικαιοσύνης λόγους ποιῆσθαι, καὶ ἀνόσιον ἠγεῖσθαι πυρὶ θάπτειν· καὶ ὅσιον νομίζειν μητρὶ ἢ θυγατρὶ μίγνυσθαι, ὡς ἐν τῷ εἰκοστῷ τρίτῳ φησὶν ὁ Σωτίων [Fr. 36 Wehrli]· ἀσκεῖν τε μαντικὴν καὶ πρόρρησιν, καὶ θεοὺς αὐτοῖς ἐμφανίζεσθαι λέγοντας. ἀλλὰ καὶ εἰδώλων πλήρη εἶναι τὸν ἀέρα, κατ' ἀπόρροισιν ὑπ' ἀναθυμιάσεως εἰσκρινομένων ταῖς ὄψεσι τῶν ὀξυδερκῶν [...]

Τὴν δὲ γοητικὴν μαγείαν οὐδ' ἔγνωσαν, φησὶν Ἀριστοτέλης ἐν τῷ Μαγικῷ (Rose 36) καὶ Δείνων ἐν τῇ πέμπτῃ τῶν Ἱστοριῶν (FGrH 690 F 5)· ὅς καὶ μεθερμηνευόμενον φησὶ τὸν Ζωροάστρην ἀστροθύτην εἶναι· φησὶ δὲ τοῦτο καὶ ὁ Ἐρμόδωρος (Zeller p. 18). Ἀριστοτέλης δ' ἐν πρώτῳ Περὶ φιλοσοφίας (Rose 6) καὶ πρεσβυτέρους εἶναι τῶν Αἰγυπτίων· καὶ δύο κατ' αὐτοὺς εἶναι ἀρχάς, ἀγαθὸν δαίμονα καὶ κακὸν δαίμονα· καὶ τῷ μὲν ὄνομα εἶναι Ζεὺς καὶ Ὠρομάσδης, τῷ δὲ Ἄιδης καὶ Ἀρειμάνιος. φησὶ δὲ τοῦτο καὶ Ἐρμιππος ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ μάγων (FHG iii. 53 = Fr. 3 Wehrli) καὶ Εὐδοξος ἐν τῇ Περιόδῳ (Brandes fg. 38) καὶ Θεόπομπος ἐν τῇ ὀγδόῃ τῶν Φιλιππικῶν (FGrH 115 F 64)· ὅς

καὶ ἀναβιώσεσθαι κατὰ τοὺς Μάγους φησὶ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἔσεσθαι ἀθανάτους, καὶ τὰ ὄντα ταῖς αὐτῶν ἐπικλήσεσι διαμένειν. ταῦτα δὲ καὶ Εὐδήμος ὁ Ῥόδιος ἱστορεῖ (Wehrli viii, fg. 89). Ἐκαταῖος δὲ καὶ γεννητοὺς τοὺς θεοὺς εἶναι κατ' αὐτούς (FGrH 264 F 3). [...] πρὸς τούτοις καταγινώσκουσιν Ἡροδότου οἱ τὰ περὶ Μάγων γράψαντες· μὴ γὰρ ἂν εἰς τὸν ἥλιον βέλη Ξέρξην ἀκοντίσαι, μηδ' εἰς τὴν θάλασσαν πέδας καθεῖναι, θεοὺς ὑπὸ τῶν Μάγων παραδεδομένους. τὰ μέντοι ἀγάλματα εἰκότως καθαιρεῖν.

5/ Aeschylus, Ἡλιάδες, Fr. 79 Radt

Ζεὺς ἐστὶν αἰθήρ, Ζεὺς δὲ γῆ, Ζεὺς δ' οὐρανός,

Ζεὺς τοι τὰ πάντα χῶ τι τῶνδ' ὑπέρτερον.

6/ Stesimbrotos of Thasos, FrGrH 107 Fr. 14 Jacobi = PHILODEMUS, περὶ εὐσεβείας, 50, 1 p. 22 Gomperz: (divine equivalences)

[τὸν μ]ὲν Ἄμμωνα |[Δία αὐτ]ὸν εἶναι τὸν |[δ' Ἡλιον] Ἄμμω Ἀπόλλ|[λω Στη]σίμβροτος. |[Αἰσχύλος] δ' ἐν Ἡλιά[σιν] (Fr 79 Radt = F 70 N²) τὸν] Δία καὶ αἰθέ[ρα λέγει κ]αὶ γῆν καὶ |[οὐρανὸ]ν καὶ τὰ πάν|[τα καὶ ὑ]πὲρ τὰ πάν|[τα].

(Ἄμμω pro Ἄμμωνα as Ἀπόλλω pro Ἀπόλλωνα. Ἡλιον Ἄμμω for Ammon Ra).

7/ Theagenes, DK8 A1

Tatianus 31 p. 31.16 Schw. Περὶ γὰρ τῆς Ὀμήρου ποιήσεως γένους τε αὐτοῦ καὶ χρόνου καθ' ὃν ἤκμασεν προηρεύνησαν πρεσβύτατοι μὲν Θεαγένης τε ὁ Ῥηγῖνος κατὰ Καμβύσην [529-522 BC] γεγονώς καὶ Στησίμβροτος ὁ Θάσιος [FGrHist. 107 F 21 ii 521] καὶ Ἀντίμαχος ὁ Κολοφώνιος Ἡρόδοτός τε ὁ Ἀλικαρνασσεὺς [ii 53. 116f.] καὶ Διονύσιος ὁ Ὀλύνθιος κτλ. (Cf. ch. 61).

8/ Theagenes, DK8 A2

SCHOL. HOM. B on Y 67 [Porphyrius I 240, 14 Schrader] τοῦ ἀσυμφόρου μὲν ὁ περὶ θεῶν ἔχεται καθόλου λόγος, ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ ἀπρεποῦς· οὐ γὰρ πρέποντας τοὺς ὑπὲρ τῶν θεῶν μύθους φησίν. πρὸς δὲ τὴν τοιαύτην κατηγορίαν οἱ μὲν ἀπὸ τῆς λέξεως ἐπιλύουσιν, ἀλληγορίαι πάντα εἰρησθαι νομίζοντες ὑπὲρ τῆς τῶν στοιχείων φύσεως, οἷον <ἐν> ἐναντιώσεσι τῶν θεῶν. καὶ γὰρ φασι τὸ ξηρὸν τῷ ὑγρῷ καὶ τὸ θερμὸν τῷ ψυχρῷ μάχεσθαι καὶ τὸ κοῦφον τῷ βαρεῖ. ἔτι δὲ τὸ μὲν ὕδωρ σβεστικὸν εἶναι τοῦ πυρός, τὸ δὲ πῦρ ξηραντικὸν τοῦ ὕδατος. ὁμοίως δὲ καὶ πᾶσι τοῖς στοιχείοις, ἐξ ὧν τὸ πᾶν

συνέστηκεν, ὑπάρχειν ἐναντίωσιν, καὶ κατὰ μέρος μὲν ἐπιδέχεσθαι φθορὰν ἅπαξ, τὰ πάντα δὲ μένειν αἰωνίως. μάχας δὲ διατίθεσθαι αὐτόν, διονομάζοντα τὸ μὲν πῦρ Ἀπόλλωνα καὶ Ἥλιον καὶ Ἥφαιστον, τὸ δὲ ὕδωρ Ποσειδῶνα καὶ Σκάμανδρον, τὴν δ' αὖ σελήνην Ἄρτεμιν, τὸν ἀέρα δὲ Ἥραν καὶ τὰ λοιπά. ὁμοίως ἔσθ' ὅτε καὶ ταῖς διαθέσεσιν ὀνόματα θεῶν τιθέναι, τῇ μὲν φρονήσει τὴν Ἀθηνᾶν, τῇ δ' ἀφροσύνη τὸν Ἄρεα, τῇ δ' ἐπιθυμία τὴν Ἀφροδίτην, τῷ λόγῳ δὲ τὸν Ἑρμῆν, καὶ προσοικειοῦσι τούτοις· οὗτος μὲν οὖν <ὁ> τρόπος ἀπολογίας ἀρχαῖος ὢν πάνυ καὶ ἀπὸ Θεαγένους τοῦ Ῥηγίνου, ὃς πρῶτος ἔγραψε περὶ Ὀμήρου, τοιοῦτός ἐστιν ἀπὸ τῆς λέξεως.

9/ Thucydides VI, 59, 3

Ἰππόκλου γοῦν τοῦ Λαμψακηνοῦ τυράννου Αἰαντίδῃ τῷ παιδί θυγατέρα ἑαυτοῦ μετὰ ταῦτα Ἀρχεδίκην, Ἀθηναῖος ὢν Λαμψακηνῶ ἔδωκεν, αἰσθανόμενος αὐτοὺς μέγα παρὰ βασιλεῖ Δαρείῳ δύνασθαι. καὶ αὐτῆς σῆμα ἐν Λαμψάκῳ ἐστὶν ἐπίγραμμα ἔχον τόδε·

ἄνδρὸς ἀριστεύσαντος ἐν Ἑλλάδι τῶν ἐφ' ἑαυτοῦ

Ἰππίου Ἀρχεδίκην ἦδε κέκευθε κόνις·

ἢ πατρός τε καὶ ἀνδρὸς ἀδελφῶν τ' οὔσα τυράννων

παίδων τ' οὐκ ἤρθη νοῦν ἐς ἀτασθαλίην.

τυραννεύσας δὲ ἔτη τρία Ἰππίας ἔτι Ἀθηναίων καὶ παυσθεὶς ἐν τῷ τετάρτῳ ὑπὸ Λακεδαιμονίων καὶ Ἀλκμεωνιδῶν τῶν φευγόντων ἐχώρει ὑπόσπονδος ἔς τε Σίγειον καὶ παρ' Αἰαντίδην ἐς Λάμψακον, ἐκεῖθεν δὲ ὡς βασιλέα Δαρεῖον, ὅθεν καὶ ὀρμώμενος ἐς Μαραθῶνα ὕστερον ἔτει εἰκοστῷ ἤδη γέρον ὢν μετὰ Μήδων ἐστράτευσεν.

10/ Thucydides, I, 138, 5-6

μνημεῖον μὲν οὖν αὐτοῦ (sc. Themistocles) ἐν Μαγνησίᾳ ἐστὶ τῇ Ἀσιανῇ ἐν τῇ ἀγορᾷ· ταύτης γὰρ ἦρχε τῆς χώρας, δόντος βασιλέως αὐτῷ Μαγνησίαν μὲν ἄρτον, ἢ προσέφερε πεντήκοντα τάλαντα τοῦ ἐνιαυτοῦ, Λάμψακον δὲ οἶνον (ἐδόκει γὰρ πολυοινότατον τῶν τότε εἶναι), Μυοῦντα δὲ ὄψον. τὰ δὲ ὅσα φασὶ κομισθῆναι αὐτοῦ οἱ προσήκοντες οἴκαδε κελεύσαντος ἐκείνου καὶ τεθῆναι κρύφα Ἀθηναίων ἐν τῇ Ἀττικῇ· οὐ γὰρ ἐξῆν θάπτειν ὡς ἐπὶ προδοσίᾳ φεύγοντος.

11/ Inscription of the end of the 3rd century BC from Lampsacus (Hill, 2nd ed. B122)

Festival in honour of Themistocles, honours to his descendants.

12/ Diodorus XI 57,6 – 58,1

ὁ δὲ βασιλεὺς (sc. Xerxes) περιχαρῆς γενόμενος ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ τάνδρῶς (sc. Themistocles) μεγάλας αὐτὸν δωρεαῖς ἐτίμησε· γυναῖκα γὰρ αὐτῷ πρὸς γάμου κοινωνίαν ἔξευξε Περσίδα, εὐγενεῖα τε καὶ κάλλει διαφέρουσαν, ἔτι δὲ κατ' ἀρετὴν ἐπαινουμένην, οἰκετῶν τε πλῆθος πρὸς διακονίαν καὶ παντοδαπῶν ἐκπωμάτων καὶ τὴν ἄλλην χορηγίαν πρὸς ἀπόλαυσιν καὶ τρυφὴν ἀρμόζουσαν. ἔδωρήσατο δ' αὐτῷ καὶ πόλεις τρεῖς πρὸς διατροφήν καὶ ἀπόλαυσιν εὐθέτους, Μαγνησίαν μὲν τὴν ἐπὶ τῷ Μαιάνδρῳ, πλεῖστον τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν πόλεων ἔχουσαν σῖτον, εἰς ἄρτους, Μυοῦντα δὲ εἰς ὄψον, ἔχουσαν θάλατταν εὐιχθύν, Λάμψακον δέ, ἀμπελόφυτον ἔχουσαν χώραν πολλήν, εἰς οἶνον. Θεμιστοκλῆς μὲν οὖν ἀπολυθείς τοῦ παρ' Ἑλλήσι φόβου, καὶ παραδόξως ὑπὸ μὲν τῶν τὰ μέγιστα εὐεργετηθέντων φυγαδευθείς, ὑπὸ δὲ τῶν τὰ δεινότερα παθόντων εὐεργετηθείς, ἐν ταύταις ταῖς πόλεσι κατεβίωσε πάντων τῶν πρὸς ἀπόλαυσιν ἀγαθῶν εὐπορούμενος, καὶ τελευτήσας ἐν τῇ Μαγνησίᾳ ταφῆς ἔτυχεν ἀξιολόγου καὶ μνημείου τοῦ ἔτι νῦν διαμένοντος.

Cf. Cornelius Nepos, Themistocles, X.

13/ Athenaeus I, 29f – 30a

Ὅτι Θεμιστοκλῆς ὑπὸ βασιλέως ἔλαβε δωρεὰν τὴν Λάμψακον εἰς οἶνον, Μαγνησίαν δ' εἰς ἄρτον, Μυοῦντα δ' εἰς ὄψον, Περκώτην δὲ καὶ τὴν πάλαι Σκῆψιν εἰς στρωμνὴν καὶ ἱματισμόν. Ἐκέλευσε δὲ τούτῳ στολὴν φορεῖν βαρβαρικήν, ὡς καὶ Δημαράτῳ, δούς τὰ πρότερον ὑπάρχοντα καὶ (εἰς) στολὴν Γάμβρειον, προθεὶς ἐφ' ᾧτε μηκέτι Ἑλληνικὸν ἱμάτιον περιβαλεῖται.

14/ Plutarchus, Themistocles, 29,6 ; 10-1.

29,6. Οὐδὲ γὰρ ἦσαν αἱ τιμαὶ ταῖς τῶν ἄλλων ἐοικυῖαι ξένων, ἀλλὰ καὶ κυνηγεσίῳ βασιλεῖ μετέσχε (sc. Themistocles) καὶ τῶν οἴκοι διατριβῶν, ὥστε καὶ μητρὶ τῇ βασιλέως ἐς ὄψιν ἐλθεῖν καὶ γενέσθαι συνήθης, διακοῦσαι δὲ καὶ τῶν μαγικῶν λόγων τοῦ βασιλέως κελεύσαντος. [...] 29, 10-1. αὐτὸν δὲ τὸν Θεμιστοκλέα φασὶν ἤδη μέγαν ὄντα καὶ θεραπευόμενον ὑπὸ πολλῶν, λαμπρᾶς ποτε τραπέζης αὐτῷ παρατεθείσης, πρὸς τοὺς παῖδας εἰπεῖν· "ὦ παῖδες, ἀπωλόμεθα ἂν, εἰ μὴ ἀπωλόμεθα". πόλεις δ' αὐτῷ τρεῖς μὲν οἱ πλεῖστοι δοθῆναι λέγουσιν εἰς ἄρτον καὶ οἶνον καὶ ὄψον, Μαγνησίαν καὶ Λάμψακον καὶ Μυοῦντα· δύο δ' ἄλλας προστίθησιν ὁ Κυζικηνὸς Νεάνθης (FHG III 3 = FrGrH 84 Fr. 17a; cf. Fr. 17b = Schol. Aristophanes, Equites 84) καὶ

Φανίας (PHG II 296), Περκώτην καὶ Παλαίσκηψιν εἰς στρωμνὴν καὶ ἀμπέχονην.

15/ [Themistocles], Epistola XX, p. 761 Hersher

καὶ μοι βασιλεὺς αὐτός, ἐπεὶ καὶ τῇ Περσῶν αὐτὸν ἤδη φωνῇ πολλὰ ἡμειβόμεν, χρυσοῦν τε δωρεῖται ἀκινάκην καὶ Περσικὴν ἐσθῆτα χρυσοῦν ὑφαντὴν, ἐδωροῦντο δ' αὐτίκα καὶ οἱ περὶ αὐτόν, ἐπεὶ τάχιστα ἤρξατο ἐκεῖνος. καὶ μου ἤδη Ἀρτάβαζον ἤσσον ἐνόμιζε πιστὸν καὶ ἐπὶ θάλατταν με κατέπεμπεν ἐπὶ τὴν ἐκείνου στρατηγίαν, καὶ οὐκ ἐσθῆτας ἔτι ἡμῖν οὐδὲ χρυσόν, ἀλλὰ πόλεις τε ἤδη καὶ πολλὴν γῆν ἐχαρίζετο· ἀφελὼν γὰρ τῆς ἑαυτοῦ βασιλείας Μυοῦντα καὶ Λάμψακόν τε καὶ τὴν ἐπὶ Μαιάνδρῳ Μαγνησίαν ἐμοὶ δίδωσι. καὶ Λάμψακον μὲν ἠλευθέρωσα καὶ πολλῶ φόρῳ βαρυνομένην ἅπαντος ἀφῆκα, Μυοῦντα δὲ τὴν ἐν Μαγνησίᾳ καὶ αὐτὴν Μαγνησίαν καρποῦμαι.

16/ Pausanias, VI, 18

ἐνταῦθα (sc. at Olympia) καὶ Ἀναξιμένους οἶδα εἰκόνα ἀνευρών, ὃς τὰ ἐν Ἑλλησιν ἀρχαῖα, καὶ ὅσα Φίλιππος ὁ Ἀμύντου καὶ ὕστερον Ἀλέξανδρος εἰργάσατο, συνέγραψεν ὁμοίως ἅπαντα: ἡ δὲ οἱ τιμὴ γέγονεν ἐν Ὀλυμπίᾳ παρὰ τῶν Λαμψακηνῶν τοῦ δήμου. ὑπελίπετο δὲ Ἀναξιμένης τοσάδε ἐς μνήμην· βασιλέα γὰρ οὐ τὰ πάντα ἤπιον ἀλλὰ καὶ τὰ μάλιστα θυμῷ χρώμενον, Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππου, τέχνη περιῆλθε τοιαῦδε. [3] Λαμψακηνῶν τὰ βασιλέως τῶν Περσῶν φρονησάντων ἢ καὶ αἰτίαν φρονησῆσαι λαβόντων, ὁ Ἀλέξανδρος ἄτε ὑπερζέων ἐς αὐτοὺς τῇ ὀργῇ κακῶν ἠπεῖλει τὰ μέγιστα ἐργάσασθαι: οἱ δὲ ἄτε θέοντες περὶ γυναικῶν τε καὶ παιδῶν καὶ αὐτῆς πατρίδος ἀποστέλλουσιν Ἀναξιμένην ἰκετεύειν, Ἀλεξάνδρῳ τε αὐτῷ καὶ ἔτι Φιλίππῳ πρότερον γεγονότα ἐν γνώσει. προσῆει τε ὁ Ἀναξιμένης, καὶ τὸν Ἀλέξανδρον, πεπυσμένον καθ' ἣντινα αἰτίαν ἦκοι, κατομόσασθαι φασιν ἐπονομάζοντα θεοὺς τοὺς Ἑλλήνων ἢ μὴν αὐτοῦ ταῖς δεήσεσιν ὅποσα ἐστὶν ἐναντία ἐργάσασθαι. [4] ἐνθα δὲ εἶπεν Ἀναξιμένης: "χαρίσασθαι μοι τήνδε ὦ βασιλεῦ τὴν χάριν, ἐξανδραποδίσασθαι μὲν γυναῖκας καὶ τέκνα Λαμψακηνῶν, καταβαλεῖν δὲ καὶ ἐς ἔδαφος τὴν πόλιν πᾶσαν, τὰ δὲ ἱερὰ τῶν θεῶν σφισιν ἐμπρῆσαι". ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, Ἀλέξανδρος δὲ οὔτε πρὸς τὸ σόφισμα ἀντιμηχανήσασθαι τι εὐρίσκων καὶ ἐνεχόμενος τῇ ἀνάγκῃ τοῦ ὄρκου συγγνώμην ἐνεμεν οὐκ ἐθέλων Λαμψακηνοῖς.

Cf. Valerius Maximus, 7. 3 Ext. 4

17/ For my theory on the Lampsacus “School” cf. texts for the Macquarie University seminar.

18/ Diogenes Laertius, I, 5

Οἱ δὲ τὴν εὐρεσιν (sc. of philosophy) διδόντες ἐκείνοις (sc. to the Barbarians rather than to the Greeks) παράγουσι καὶ Ὀρφέα τὸν Θραῦκα, λέγοντες φιλόσοφον γεγονέναι καὶ εἶναι ἀρχαιότατον. ἐγὼ δέ, εἰ τὸν περὶ θεῶν ἐξαγορεύσαντα τοιαῦτα χρῆ φιλόσοφον καλεῖν οὐκ οἶδα, <οὐδὲ> τίνα δεῖ προσαγορεύειν τὸν πᾶν τὸ ἀνθρώπειον πάθος ἀφειδοῦντα τοῖς θεοῖς προστριῖσαι, καὶ τὰ σπανίως ὑπὸ τινων ἀνθρώπων αἰσχρορρογούμενα τῷ τῆς φωνῆς ὀργάνῳ. τοῦτον δὲ ὁ μὲν μῦθος ὑπὸ γυναικῶν ἀπολέσθαι φησί· τὸ δ' ἐν Δίῳ τῆς Μακεδονίας ἐπίγραμμα, κεραυνωθῆναι αὐτόν, λέγον οὕτως (A. Pal. vii 617).

Θρήϊκα χρυσολύρην τῆδ' Ὀρφέα Μοῦσαι ἔθαψαν,
ὄν κτάνεν ὑψιμέδων Ζεὺς ψολόεντι βέλει.

19/ Suda s.v. Ἀντισθένης (= J. Bidez and Fr. Cumont, *Les mages Hellénisés*, B6 = *Aristoteles Fragmenta*, Μαγικός, Fr. 3 Rose)

Ἀντισθένης: Ἀθηναῖος, ἀπὸ ρητόρων [cf. Diogenes Laertius VI, 1] φιλόσοφος Σωκρατικός, ὅστις περιπατητικὸς ἐκλήθη πρῶτον [confusion with the namesake mentioned by Phlegon FrGrH 257 Fr. 36], εἶτα ἐκύνισεν. υἱὸς δὲ ὦν ὁμωνύμου πατρὸς, μητρὸς δὲ τὸ γένος Θρασσης. οὗτος συνέγραψε τόμους δέκα [secundum Laertium 6, 15]. <...> [each of the volumes contained more than one work; hence there is something missing here] πρῶτον (?) μαγικόν [not in the list of works in Diogenes Laertius] · ἀφηγεῖται δὲ περὶ Ζωροάστρου τινὸς μάγου εὐρόντος [cf. Aristoteles, *de philosophia*, fr. 9 Rose] τὴν σοφίαν. τοῦτο δὲ τινες Ἀριστοτέλει, οἱ δὲ <Εὐδήμῳ> [addidi] Ῥοδίῳ [pro ῥόδων codex optimus] ἀνατιθέασιν.

[The usual hypothesis that an Antisthenis from Rhodes is here meant who is mentioned by Diogenes Laertius VI, 19 (Ἀντισθένης, ... Ῥοδίος τις ἱστορικός) is patently erroneous, as had been long ago observed by C. Mueller FGH III p.183].

20/ Aristoteles, *Metaphysica*, N 1091a29 – b16

ἔχει δ' ἀπορίαν καὶ εὐπορήσαντι ἐπιτίμησιν πῶς ἔχει πρὸς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ καλὸν τὰ στοιχεῖα καὶ αἱ ἀρχαί· ἀπορίαν μὲν ταύτην, πότερόν ἐστὶ τι ἐκείνων οἷον βουλόμεθα λέγειν αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἄριστον, ἢ οὐ, ἀλλ' ὑστερογενῆ. παρὰ μὲν γὰρ τῶν θεολόγων ἔοικεν ὁμολογεῖσθαι τῶν νῦν τισίν,

οἱ οὐ φασιν, ἀλλὰ προελθούσης τῆς τῶν ὄντων φύσεως καὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ καλὸν ἐμφαίνεσθαι (τοῦτο δὲ ποιούσιν εὐλαβούμενοι ἀληθινὴν δυσχέρειαν ἢ συμβαίνει τοῖς λέγουσιν, ὥσπερ ἔνιοι, τὸ ἐν ἀρχῇ· ἔστι δ' ἡ δυσχέρεια οὐ διὰ τὸ τῇ ἀρχῇ τὸ εὖ ἀποδιδόναι ὡς ὑπάρχον, ἀλλὰ διὰ τὸ τὸ ἐν ἀρχῇ καὶ ἀρχὴν ὡς στοιχεῖον καὶ τὸν ἀριθμὸν ἐκ τοῦ ἐνός), - οἱ δὲ ποιηταὶ οἱ ἀρχαῖοι ταύτη ὁμοίως, ἢ βασιλεύειν καὶ ἄρχειν φασὶν οὐ τοὺς πρώτους, οἷον νύκτα καὶ οὐρανὸν ἢ χάος ἢ ὠκεανόν, ἀλλὰ τὸν Δία· οὐ μὴν ἀλλὰ τούτοις μὲν διὰ τὸ μεταβάλλειν τοὺς ἄρχοντας τῶν ὄντων συμβαίνει τοιαῦτα λέγειν, ἐπεὶ οἱ γε μεμιγμένοι αὐτῶν [καὶ] τῷ μὴ μυθικῶς πάντα λέγειν, οἷον Φερεκύδης καὶ ἕτεροί τινες, τὸ γεννηῆσαν πρῶτον ἄριστον τιθέασι, καὶ οἱ Μάγοι, καὶ τῶν ὑστέρων δὲ σοφῶν οἷον Ἐμπεδοκλῆς τε καὶ Ἀναξαγόρας, ὁ μὲν τὴν φιλίαν στοιχεῖον ὁ δὲ τὸν νοῦν ἀρχὴν ποιήσας. τῶν δὲ τὰς ἀκινήτους οὐσίας εἶναι λεγόντων οἱ μὲν φασιν αὐτὸ τὸ ἐν τὸ ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι· οὐσίαν μέντοι τὸ ἐν αὐτοῦ ᾧοντο εἶναι μάλιστα - ἢ μὲν οὖν ἀπορία αὕτη, ποτέρως δεῖ λέγειν.

21/ Dio Chrysostomus, Oratio XXXVI, 39-60 (t. II p. 11 ed. Von Arnium) = Bidez – Cumont, op. cit., O 8

(39). Ἐτερος δὲ μῦθος ἐν ἀπορρήτοις τελεταῖς ὑπὸ Μάγων ἀνδρῶν ἄδεται θαυμαζόμενος, οἱ τὸν θεὸν τοῦτον (sc. Δία) ὑμνοῦσιν ὡς τέλειόν τε καὶ πρῶτον ἡνίοχον τοῦ τελειοτάτου ἄρματος. Τὸ γὰρ Ἡλίου ἄρμα νεώτερόν φασιν εἶναι πρὸς ἐκεῖνο κρινόμενον, φανερόν δὲ τοῖς πολλοῖς, ἅτε προδήλου γιγνομένης τῆς φορᾶς· ὅθεν κοινῆς φήμης τυγχάνειν, ὡς ἔοικεν, ἀπὸ πρώτων σχεδόν τι τῶν ποιητῶν <τῶν> ἀνατολὰς καὶ δύσεις ἐκάστοτε λεγόντων κατὰ ταῦτά πάντων ἐξηγουμένων ζευγνυμένους τε τοὺς ἵππους καὶ τὸν Ἥλιον αὐτὸν ἐπιβαίνοντα τοῦ δίφρου. [Cf. Xenophon, Cyrop. VIII, 3, 12; Quintus Curtius, III, 3, 11; Herodotus, VII, 55]. (40). Τὸ δὲ ἰσχυρόν καὶ τέλειον ἄρμα τὸ Διὸς οὐδεὶς ἄρα ὑμνησεν ἀξίως τῶν τῆδε, οὔτε Ὅμηρος, οὔτε Ἡσίοδος, ἀλλὰ Ζωροάστρης καὶ Μάγων παῖδες ἄδουσι παρ' ἐκείνου μαθόντες· [Cf. Plato, Phaedrus, 246D – 249D; and particularly 247C]

(41). ... ἀλλὰ τοῖς ἄριστα πρὸς ἀλήθειαν πεφυκόσι καὶ τοῦ θεοῦ ξυνιέναι δυναμένοις, οὓς Πέρσαι Μάγους ἐκάλεσαν, ἐπισταμένους θεραπεύειν τὸ δαιμόνιον, οὐχ ὡς Ἕλληνες ἀγνοία τοῦ ὀνόματος οὕτως ὀνομάζουσιν ἀνθρώπους γόητας. ...

(42). Ἐξηγοῦνται δὲ τὸν μῦθον οὐχ ὥσπερ οἱ παρ' ἡμῖν προφῆται τῶν Μουσῶν ἕκαστα φράζουσιν μετὰ πολλῆς πειθοῦς, ἀλλὰ μάλα αὐθαδῶς· εἶναι γὰρ δὴ τοῦ ζύμπαντος μίαν ἀγωγὴν τε καὶ ἡνιόχησιν ὑπὸ τῆς ἄκρας ἐμπειρίας

τε καὶ ῥώμης γιγνομένην αἰεὶ καὶ ταύτην ἄπαυστον ἐν ἀπαύστοις αἰῶνος περιόδοις· τοὺς δὲ Ἥλιου καὶ Σελήνης δρόμους, καθάπερ εἶπον, μερῶν εἶναι κινήσεις, ὅθεν ὑπ' ἀνθρώπων ὀραῖσθαι σαφέστερον· τῆς δὲ τοῦ ξύμπαντος κινήσεως καὶ φορᾶς μὴ ξυνιέναι τοὺς πολλούς, ἀλλ' ἀγνοεῖν τὸ μέγεθος τοῦδε τοῦ ἀγῶνος. (43). Τὸ δὴ μετὰ τοῦτο αἰσχύνομαι φράζειν τῶν ἵππων πέρι καὶ τῆς ἠνιοχίσεως, ὅπως ἐξηγούμενοι λέγουσιν, οὐ πάνυ τι φροντίζοντες ὁμοίον σφίσι γίνεσθαι πανταχῇ τὸ τῆς εἰκόνας. ἴσως γὰρ ἂν φαινοίμην ἄτοπος παρὰ Ἑλληνικά τε καὶ χαρίεντα ἄσματα βαρβαρικὸν ἄσμα ἐπάδων· ὅμως δὲ τολμητέον. ...

22/ Xanthos of Lydia FrGrH 765 Fr. 1a

Suda s.v. Ξάνθος Κανδαύλου· Λυδὸς ἐκ Σάρδεων, ἱστορικός, γεγονὼς ἐπὶ τῆς ἀλώσεως Σάρδεων (546/5). Λυδιακά, βιβλία δ.

23/ Xanthos of Lydia FrGrH 765 Fr. 31 = Clemens Alexandrinus, Strom. 3, 11, 1

Ξάνθος δὲ ἐν τοῖς ἐπιγραφομένοις Μαγικοῖς «μίγνυνται δὲ» φησὶν «οἱ μάγοι μητράσι»· καὶ θυγατράσι καὶ ἀδελφαῖς μίγνυσθαι θεμιτὸν εἶναι, κοινὰς τε εἶναι τὰς γυναῖκας, οὐ βία καὶ λάθρα ἀλλὰ συναινούντων ἀμφοτέρων, ὅταν θέλη γῆμαι ὁ ἕτερος τὴν τοῦ ἑτέρου.

24/ Diogenes Laertius IX, (7), 34, 1 = 2

Δημόκριτος Ἠγησιστράτου, οἱ δ' Ἀθηνοκρίτου, τινὲς Δαμασίππου Ἀβδηρίτης ἢ, ὡς ἔνιοι, Μιλήσιος. Οὗτος μάγων τινῶν διήκουσε καὶ Χαλδαίων, Ξέρξου τοῦ βασιλέως ἐπιστάτας τῷ πατρὶ αὐτοῦ καταλιπόντος, ἠνίκ' ἐξενίσθη παρ' αὐτῷ, καθά φησι καὶ Ἡρόδοτος [cf. Herodotus VIII, 120 and VII 120. Is the Herodotean Megakreon connected to Democritus?]. παρ' ὧν τὰ τε περὶ θεολογίας καὶ ἀστρολογίας ἔμαθεν ἔτι παῖς ὢν.

25/ Plinius, hist. nat. XXX, (II), 3

II. Sine dubio illic orta (sc. the magic art) in Perside a Zoroastre, ut inter auctores conuenit; sed unus hic fuerit an postea et alius non satis constat. Eudoxus, qui inter sapientiae sectas clarissimam utilissimamque eam intellegi uoluit, Zoroastren hunc sex milibus annorum ante Platonis mortem fuisse prodidit; sic et Aristoteles. Hermippus, qui de tota ea arte diligentissime scripsit et

viciens centum milia uersuun a Zoroastre condita indicibus quoque uoluminum eius positus explanauit, praeceptorem, a quo institutum diceret, tradidit Azonacen, ipsum uero quinque milibus annorum ante Troianum bellum fuisse.

26/ Heracleides Ponticus, Zoroaster, Fr. 68 Wehrli = Plutarchus, Adv. Colotem XIV 1115a (Dicaearchus fr. 5):

ποῦ γὰρ ὦν τῆς ἀοικήτου τὸ βιβλίον ἔγραφε, ἵνα ταῦτα συντιθεὶς τὰ ἐγκλήματα μὴ τοῖς ἐκείνων (sc. τῶν Περιπατητικῶν κτλ.) συντάγμασιν ἐντύχης μηδ' ἀναλάβης εἰς χεῖρας Ἀριστοτέλους τὰ περὶ οὐρανοῦ καὶ τὰ περὶ ψυχῆς, Θεοφράστου δὲ τὰ πρὸς τοὺς φυσικοὺς, Ἡρακλείδου δὲ τὸν Ζωροάστρην, τὰ περὶ τῶν ἐν Αἴδου, τὸ περὶ τῶν φυσικῶς ἀπορουμένων, Δικαιάρχου δὲ τὰ περὶ ψυχῆς, ἐν οἷς πρὸς τὰ κυριώτατα καὶ μέγιστα τῶν φυσικῶν ὑπεναντιούμενοι τῷ Πλάτωνι καὶ μαχόμενοι διατελοῦσι.

27/ Eudemus of Rhodes, [Geschichte der Theologie (?)] Fr. 150 Wehrli (p.71. 13 – 8) = Damascius, Dubitationes et Solutiones de Primis Principiis et in Platonis Parmenidem, 125bis, I, p. 322.8-13

Μάγοι δὲ καὶ πᾶν τὸ Ἄρειον γένος, ὡς καὶ τοῦτο γράφει ὁ Εὐδήμος, οἱ μὲν Τόπον, οἱ δὲ Χρόνον καλοῦσι τὸ νοητὸν ἅπαν καὶ τὸ ἠνωμένον, ἐξ οὗ διακριθῆναι ἢ θεὸν ἀγαθὸν καὶ δαίμονα κακόν, ἢ φῶς καὶ σκότος πρὸ τούτων, ὡς ἐνίους λέγειν. οὗτοι δὲ οὖν καὶ αὐτοὶ μετὰ τὴν ἀδιάκριτον φύσιν διακρινομένην ποιοῦσι τὴν διττὴν συστοιχίαν τῶν κρειπτόνων, <καὶ> τῆς μὲν ἡγεῖσθαι τὸν Ὠρομάσδη, τῆς δὲ τὸν Ἀρειμάνιον.

28/ Porphyrius, *Vita Pythagorae*, c. 12 (p. 23 éd. Nauck) = Bidez – Cumont, op.cit. B27:

Ἐν τε Ἀραβία τῷ βασιλεῖ συνῆν (i.e. Pythagoras), ἐν τε Βαβυλῶνι τοῖς τ' ἄλλοις Χαλδαίοις συνεγένετο καὶ πρὸς Ζάρατον ἀφίκετο, παρ' οὗ καὶ ἐκαθάρθη τὰ τοῦ προτέρου βίου λύματα καὶ ἐδιδάχθη ἀφ' οὗ ἀγνεύειν προσήκει τοῖς σπουδαίοις, τὸν τε περὶ φύσεως λόγον ἤκουσε καὶ τίνες αἱ τῶν ὄλων ἀρχαί· ἐκ γὰρ τῆς περὶ ταῦτα τὰ ἔθνη πλάνης ὁ Πυθαγόρας τὸ πλεῖστον τῆς σοφίας ἐνεπορεύσατο.

[Cf. Iamblichus, *Vit. Pythag.*, 19; Cicero, *de fin. bon. et mal.*, V, 87; Valerius Maximus, VIII, 7, ext. 2; Plinius, XXIV, 156 and 160; XXX, 9].

29/ Hippolytus, *Philosophumena*, 2, 12 - 5

Διόδωρος δὲ ὁ Ἐρετριεὺς καὶ Ἀριστόξενος ὁ μουσικός φασὶ πρὸς Ζαράταν τὸν Χαλδαῖον ἐληλυθέναι Πυθαγόραν· τὸν δὲ ἐκθέσθαι αὐτῷ δύο εἶναι ἀπ' ἀρχῆς τοῖς οὖσιν αἴτια, πατέρα καὶ μητέρα· καὶ πατέρα μὲν φῶς, μητέρα δὲ σκότος, τοῦ δὲ φωτὸς μέρη θερμὸν ξηρὸν κοῦφον ταχύ· τοῦ δὲ σκότους ψυχρὸν ὑγρὸν βαρὺ βραδύ [cf. Parmenides DK28 B8.53-9]· ἐκ δὲ τούτων πάντα τὸν κόσμον συνεστάναι, ἐκ θηλείας καὶ ἄρρενος. εἶναι δὲ τὸν κόσμον φησὶν κατὰ μουσικὴν ἀρμονίαν, διὸ καὶ τὸν ἥλιον ποιεῖσθαι τὴν περίοδον ἐναρμόνιον. περὶ δὲ τῶν ἐκ γῆς καὶ κόσμου γινομένων τάδε φασὶ λέγειν τὸν Ζαράταν· δύο δαίμονας εἶναι, τὸν μὲν οὐράνιον, τὸν δὲ χθόνιον· καὶ τὸν μὲν χθόνιον ἀνιέναι τὴν γένεσιν ἐκ τῆς γῆς· εἶναι δὲ ὕδωρ· τὸν δὲ οὐράνιον πῦρ μετέχον τοῦ ἀέρος, θερμὸν καὶ ψυχρὸν· διὸ καὶ τούτων οὐδὲν ἀναιρεῖν οὐδὲ μιαίνειν φησὶ τὴν ψυχὴν· ἔστι γὰρ ταῦτα οὐσία τῶν πάντων. κύαμους δὲ λέγεται παραγγέλλειν μὴ ἐσθίειν αἰτία τοῦ τὸν Ζαράταν εἰρηκέναι κατὰ τὴν ἀρχὴν καὶ σύγκρισιν τῶν πάντων συνισταμένης τῆς γῆς ἔτι καὶ συνσεσημμένης γενέσθαι τὸν κύαμον. τούτου δὲ τεκμήριόν φησιν, εἴ τις καταμασησάμενος λειῶν τὸν κύαμον καταθείη πρὸς ἥλιον χρόνον τινά (τοῦτον γὰρ εὐθέως ἀντιλήψεσθαι), προσφέρειν ἀνθρωπίνου γόνου ὁσμὴν. σαφέστατον δὲ εἶναι καὶ ἕτερον παράδειγμα λέγει, εἰ ἀνθοῦντος τοῦ κύαμου λαβόντες τὸν κύαμον καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ καὶ καταθέντες εἰς χύτραν ταύτην τε καταχρίσαντες εἰς γῆν κατορύξαιμεν καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀνακαλύψαιμεν, ἴδοιμεν <ἄν> αὐτὸ εἶδος ἔχον τὸ μὲν πρῶτον ὡς αἰσχύνην γυναικός, μετὰ δὲ ταῦτα κατανοούμενον παιδίου κεφαλὴν συμπεφυκυῖαν.

30/ Clemens Alexandrinus, *Stromata*, I, 15; 69, 6 (p. 44, éd. Stählin) = Bidez – Cumont, *op. cit.* B26a :

Ζωροάστρην δὲ τὸν Μάγον, τὸν Πέρσην, ὁ Πυθαγόρας ἐζήλωσεν, <καὶ> βίβλους ἀποκρύφους τάνδρὸς τοῦδε οἱ τὴν Προδίκου μετιόντες αἴρεσιν αὐχοῦσι κεκτῆσθαι. Ἀλέξανδρος δὲ ἐν τῷ Περὶ Πυθαγορικῶν συμβόλων (fr. 138; F.H.G., III, p. 239) Ζαράτῳ τῷ Ἀσσυρίῳ μαθητεῦσαι ἱστορεῖ τὸν Πυθαγόραν (Ἰεζεκιήλ τοῦτον ἡγοῦνται τινες, οὐκ ἔστι δέ, ὡς ἔπειτα δηλωθήσεται), ἀκηκοέναι τε πρὸς τούτοις Γαλατῶν καὶ Βραχμάνων τὸν Πυθαγόραν βούλεται.

[Cf. Cyrillus Alexandrinus, *Adversus Julianum*, IV, p. 133 Aubert (col. 705B Migne: ἱστορεῖ γοῦν Ἀλέξανδρος, ὁ ἐπίκλην Πολυῖστωρ, ἐν τῷ Περὶ Πυθαγορικῶν συμβόλων, Ἀσσυρίῳ τὸ γένος ὄντι τῷ Ζαρά<τῳ> φοιτῆσαι τὸν Πυθαγόραν

Plutarchus, *De animae procreatione in Timaeo*, p. 1012E : καὶ Ζαράτας ὁ Πυθαγόρου διδάσκαλος ταύτην (scil. τὴν δυάδα) μὲν ἐκάλει τοῦ ἀριθμοῦ μητέρα, τὸ δ' ἔν πατέρα].

31/ Proclus, *In Remp.*, II, p. 109, 7 Kroll: commentary on the Platonic text (p. 614 B): Ἡρὸς τοῦ Ἀρμενίου τὸ γένος Παμφύλου = Bidez – Cumont, op. cit. O 13:

Τὰς περὶ τὸν τόπον τοῦτον τῶν πρὸ ἡμῶν διαφορὰς καὶ παντοίας διαστροφὰς θαυμάσειεν ἂν τις· ὧν οἱ μὲν οὐ] τὸν Ἡρὰ φασιν εἶναι τὸν πατέρα τοῦ μύθου τοῦδε παντός, ἀλλὰ Ζωροάστρην, καὶ ὡς τοῦδε τοῦ ὀνόματος ἐγκειμένου τὴν γραφὴν ἐκδεδώκασιν, ὥσπερ καὶ ὁ Ἐπικούρειος Κωλώτης, οὗ καὶ πρότερον ἐμνήσθημεν. Καὶ αὐτὸς ἐνέτυχον Ζωροάστρου βιβλίους τέτρασι Περὶ φύσεως, ὧν τὸ προοίμιόν ἐστι: “Ζωροάστρης ὁ Ἀρμενίου Πάμφυλος τάδε λέγει, ὅσα τε ἐν πολέμῳ τελευτήσας παρὰ θεῶν ἐδάη καὶ ὅσα ἐκ τῆς ἄλλης ἱστορίας”. Ἐν δὲ μέσοις αὐτοῖς πρὸς Κῦρον προσφωνῶν δηλὸς ἐστι τὸν βασιλέα· τίνα δὲ τὸν Κῦρον, οὐ διασαφεῖ. Τῶν δὲ ἐνταῦθα λεγομένων οὐδενὸς ἐπ' ὀνόματος μέμνηται πλὴν τῆς Ἀνάγκης· ταύτην δὲ εἶναι τὸν Ἀέρα φησίν. Ἀστρολογικῶν δὲ ἐστι θεαμάτων τὰ βιβλία γέμοντα· καὶ πού καὶ ἀντιλέγειν δοκεῖ πρὸς τὴν ἐν Πολιτικῷ [p. 269 E] ἀνακύκλῃσιν, ὥστ' ἄδηλον εἰ ἀπὸ τούτων οὗτος ὁ μῦθος ἔσχε τὴν ἀφορμὴν, καὶ εἰ Ζωροάστρης ἀντὶ τοῦ Ἡρὸς ἐγγέγραπτο ἐν τοῖς ἀντιγράφοις· πλὴν ὅτι τὸν ἥλιον ἐκεῖνα μέσον οἶδε τῶν πλανητῶν, ὁ δὲ τὸν μῦθον τοῦτον ἄδων ὑπὲρ σελήνην εὐθὺς δηλὸν ἐστὶν τοῖς ἐκεῖνά τε εἰδόσιν καὶ τούτων ἀκροασαμένοις. ὥστ' οὐκ ἂν ὁ Πλάτων ἀπ' ἐκείνων εἴη τόνδε τὸν μῦθον συνθεῖς.

Οἱ δὲ τὸν Ἡρὰ μὲν ὁμολογοῦσιν γεγράφθαι καὶ Ζωροάστρου γενέσθαι τοῦτον διδάσκαλον, ὥσπερ Κρόνιος, τὸν Πάμφυλον τὸ γένος τινὰ τρόπον τῷ Ζωροάστρῃ συνείροντες (εἰ μὴ ἄρα οὐ τῷ Πέρσῃ φαῖεν ἂν, ἀλλὰ τῷ Παμφύλῳ, τούτῃ δὴ ἐκείνῳ οὗ τοῖς περὶ φύσεως εἶπομεν βιβλίους ἐντυχεῖν)· οἱ δὲ Ἡρὸς υἱὸν Εὐμαίωνα τὸν διηγούμενον γράφοντες καὶ πῶς τὸ ἐξῆς ἄνευ ἄρθρου συντάξωσιν τῷδε τῷ ὀνόματι λέγειν οὐκ ἔχοντες, οὐκ εἰωθότων τῶν παλαιῶν ἄνευ τούτου κατὰ γενικὴν πτώσιν πατέρας συνάπτειν· οἱ δὲ οὐκ Ἀρμένιον τὸν πατέρα φάσκοντες, ἀλλὰ διὰ θατέρου τῶν βραχέων Ἀρμόνιον, σμικρόν τι περὶ τὸ ὄνομα πλημμελοῦντες· καὶ εὖρομεν καὶ οὕτως ἐν τοῖς ἐκείνου τοῦ Ζωροάστρου βιβλίους Ἀρμόνιον τὸν πατέρα γεγραμμένον.

32/ Plutarchus, *Quaest. Conviv.*, 740B

...τὸν αὐτάγγελον τῶν ἐν Ἄϊδου Πάμφυλον γένος Ἀρμονίου πατρὸς Ἡρὰ δ' αὐτὸν ὀνομάζειν, αἰνιττόμενον ὅτι γεννῶνται μὲν αἱ ψυχαὶ καθ'

ἀρμονίαν καὶ συναρμόττονται τοῖς σώμασιν, ἀπαλλαγεῖσθαι δὲ συμφέρονται πανταχόθεν εἰς τὸν ἀέρα· κάκειθεν αὖθις ἐπὶ τὰς δευτέρας γενέσεις τρέπονται.

33/ Porphyrius, *De antro nymparum*, c. 5 = Bidez – Cumont, *op. cit.* B 18:

Ἄντρα μὲν δὴ ἐπιεικῶς οἱ παλαιοὶ καὶ σπήλαια τῷ κόσμῳ καθιέρουν... §6. Οὕτω καὶ Πέρσαι τὴν εἰς κάτω κάθοδον τῶν ψυχῶν καὶ πάλιν ἔξοδον μυσταγωγοῦντες τελοῦσι τὸν μύστην, ἐπονομάσαντες σπήλαιον <τὸν> τόπον· πρῶτα μὲν, ὡς φησὶν Εὐβουλος, Ζωροάστρου αὐτοφυῆς σπήλαιον ἐν τοῖς πλησίον ὄρεσι τῆς Περσίδος ἀνθηρὸν καὶ πηγὰς ἔχον ἀνιερώσαντος εἰς τιμὴν τοῦ πάντων ποιητοῦ καὶ πατρὸς Μίθρου, εἰκόνα φέροντος αὐτῷ τοῦ σπηλαίου τοῦ κόσμου, ὃν ὁ Μίθρας ἐδημιούργησε, τῶν δὲ ἐντὸς κατὰ συμμέτρους ἀποστάσεις σύμβολα φερόντων τῶν κοσμικῶν στοιχείων καὶ κλιμάτων· μετὰ δὲ τοῦτον τὸν Ζωροάστρην κρατήσαντος καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις δι' ἄντρων καὶ σπηλαίων εἴτ' οὖν αὐτοφυῶν εἴτε χειροποιήτων τὰς τελετὰς ἀποδιδόναι etc.

34/ Pherecydes of Syros DK7 B6

Porphyrius, *de antro nympharum*, 31

Τοῦ Συρίου Φερεκύδου μυχοὺς καὶ βόθρους καὶ ἄντρα καὶ θύρας καὶ πύλας λέγοντος καὶ διὰ τούτων αἰνιττομένου τὰς τῶν ψυχῶν γενέσεις καὶ ἀπογενέσεις...

Proclus, in *Timaeum* 29A, I 333.28 Diehl

Τῶν παλαιῶν ἄντρον καλούντων τὸν κόσμον καὶ φρουρὰν καὶ σπήλαιον...

Pherecydes A8 = Damascius, *de pr. Princ.*, 124b (I 321 Ruelle), from Eudemus

Φερεκύδης δὲ ὁ Σύριος Ζ,αντα μὲν εἶναι ἀεὶ καὶ Χρόνον καὶ Χθονίαν τὰς τρεῖς πρῶτας ἀρχὰς... τὸν δὲ Χρόνον ποιῆσαι ἐκ τοῦ γόνου ἑαυτοῦ πῦρ καὶ πνεῦμα καὶ ὕδωρ..., ἐξ ὧν ἐν πέντε μυχοῖς διηρημένων πολλὴν ἄλλην γενεὰν συστήναι θεῶν, τὴν πεντέμυχον καλουμένην, ταῦτόν δὲ ἴσως εἰπεῖν, πεντέκοσμον.

(Cf. A2, Suda s.v. : ...ἔστι δὲ ἅπαντα ἃ συνέγραψε ταῦτα: Ἐπτάμυχος ἦτοι Θεοκρασία ἢ Θεογονία. ἔστι δὲ Θεολογία ἐν βιβλίῳ ι (?) ἔχουσα θεῶν γένεσιν καὶ διαδοχάς.)

Empedocles, DK31 B120

Porphyrius, *de antro Nymph.* 8

Παρά τε γὰρ Ἐμπεδοκλεῖ αἱ ψυχοπομποὶ δυνάμεις λέγουσιν

ἠλύθομεν τόδ' ὑπ' ἄντρον ὑπόστεγον...

For φρουρά cf. Philolaus DK44 B15.

35/ Derveni Papyrus, col. VI 1-10

..... εὐ[χαὶ καὶ θυσ[ί]αι μ[ε]ιλ[ί]ισσουσι τὰ[ς] ψυχάς.
 ἐπ[ωιδῆ] δ' ἐ μάγων δύν[α]ται δαίμονα ἐμ[ποδῶν]
 γι[νομένο]υς μεθιστάναι. δαίμονες ἐμποδῶν ὄντες εἰσὶ
 ψ[υχαὶ τιμω]ροί· τὴν θυσ[ί]ην τούτου ἔνεκε[μ] π[οιοῦσ]ι[ν]
 οἱ μά[γο]ι, ὡς περὶ ποιήν ἀποδιδόντες. τοῖζ' ἐ
 ἱεροῖ[ς] ἐπισπένδουσιν ὕ[δω]ρ καὶ γάλα, ἐξ ὧμπερ καὶ τὰς
 χοὰς ποιοῦσι. ἀνάριθμα [κα]ὶ πολυόμφαλα τὰ πόπανα
 θύουσιν, ὅτι καὶ αἱ ψυχα[ὶ ἀν]άριθμοί εἰσι. μύσται
 Εὐμενίσι προθύουσι κ[ατὰ τὰ] αὐτὰ μάγοις· Εὐμενίδες γὰρ
 ψυχαὶ εἰσιν, ὧν ἔνεκ[εν τὸμ μέλλοντ]α θεοῖς θύειν

(No evidence of ὀρνίθειον is discernible in the beginning of l.11)